

En undersøkelse gjennomført av rettshjelpstiltaket **Gatejuristen**

Boligsosialloven

Papirlov eller boligsosialt løft?

Stadig flere i Norge mangler et stabilt og godt sted å bo. Etter en periode med forholdsvis lav bostedsløshet, peker nå alle piler oppover i en urovekkende fart. En dårlig eller ustabil bosituasjon får store ringvirkninger for alt annet i livet. Likevel er tilgangen til bolig lite regulert og rettighetsfestet sammenlignet med andre velferdsområder.

Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet – boligsosialloven – trådte i kraft i juli 2023. Loven har som formål å klargjøre kommunenes ansvar på det boligsosiale området, og skal sikre at flere vanskeligstilte får nødvendig bistand til å skaffe eller beholde et sted å bo.

Når noen ber om boligrelatert bistand fra kommunen, gir boligsosialloven nå kommunen en plikt til å fatte et skriftlig vedtak med en vurdering av om personen er vanskeligstilt på boligmarkedet, og i så fall hvilken bistand som skal gis. Kommunene må involvere søker, og ta hensyn til personens ønsker. Vedtaket følger reglene i forvaltningsloven, og kan påklages til Statsforvalteren.

Gjennom rettshjelpstiltaket Gatejuristen møter vi mennesker med boligutfordringer hver dag. Høsten 2024 hadde vi likevel ikke sett et eneste vedtak etter boligsosialloven. Vi ønsket derfor å undersøke hvordan loven brukes i praksis, over 1,5 år etter at den ble vedtatt. Høsten og vinteren i 2024/2025 sendte vi nærmere 50 søknader om boligsosial bistand til 17 forskjellige kommuner.

Undersøkelsen viser at de færreste av kommunene er i gang med å bruke loven, og flere mangler ressurser og rutiner for å følge den opp. Kommunene ser ut til å ha fått loven i fanget uten særlig opplæring eller ressurser til implementering. Det er vanskelig å få vedtak, og kommuner bruker lang tid på å behandle søknader. I enkelte saker har Gatejuristen sendt opp mot 8–10 henvendelser uten å få svar. Det er illusorisk at de som faktisk trenger hjelp, og står i krevende livssituasjoner, kan følge opp på samme måte. Vi ser dessuten at få vanskeligstilte i det hele tatt kjenner til loven og rettighetene den gir dem.

Vi mener boligsosialloven er et skritt i riktig retning på et felt som skriker etter bedre måloppnåelse. Loven styrker rettighetene til vanskeligstilte på boligmarkedet og legger til rette for at det blir lettere å be om og å få utløst kommunal bistand. Den kan bidra til å klargjøre ansvar og arbeidsdeling internt i kommunen og styrker rettssikkerheten gjennom å stille krav til saksbehandlingen. Våre funn illustrerer likevel at det trengs rask og målrettet innsats for å forhindre at loven ender som en «papirlov» uten reell betydning.

Vi anbefaler følgende tiltak:

1. Økte ressurser

- Kommunene må få tilstrekkelige ressurser til å sikre at boligsosialloven implementeres i det boligsosiale arbeidet. I tillegg trengs et kraftig budsjettløft for boligsosiale tiltak og forsterket innsats mot bostedsløshet. En satsing på det boligsosiale feltet som helhet er avgjørende for boligsosiallovens suksess på sikt.

2. Faglig veileder til kommunene

- Kommunene har et stort behov for mer kunnskap om hvilke plikter boligsosialloven oppstiller og hvordan de skal etterleves. Departementet må utarbeide en praktisk veileder eller et rundskriv til boligsosialloven rettet mot saksbehandlere i kommunen for å sikre at loven brukes riktig.

3. Rettighetsinformasjon og lavterskel bistand til vanskeligstilte

- Vanskeligstilte på boligmarkedet, som har fått en styrket rettsstilling gjennom boligsosialloven, er en gruppe som i liten grad hevder sin rett og forfølger saker oppover i forvaltningsapparatet på egen hånd. Rettighetsinformasjon om loven og oppfølging i enkeltsaker vil dermed være svært viktig for å styrke rettssikkerheten og rettsstillingen for denne gruppen, og sikre at loven faktisk har effekt.

4. Tilsynsordning

- Statsforvalteren må få mandat til å føre tilsyn med at kommunene gir individuelt tilpasset bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet. Adgangen til tilsyn er et nødvendig supplement for å sikre at loven etterleves, og vil dessuten være mer i sammenheng med ordninger på andre velferdsområder, som etter helse- og omsorgstjenesteloven og sosialtjenesteloven.

5. Rutiner og verktøy for å ta i bruk loven

- Alle kommuner bør utarbeide rutiner for å fatte vedtak etter loven, og avklare organisering og ansvarsdeling i det boligsosiale arbeidet. Det bør være en klart fastsatt enhet eller et boligsosialt team som tar imot søknader etter loven. Klare rutiner for hvordan saker etter boligsosialloven skal håndteres, og tydelig ansvarsfordeling internt, er nødvendig for å oppfylle pliktene kommuner har etter boligsosialloven.

6. Boligsosial strategi

- En nasjonal strategi som samordner og målretter den boligsosiale innsatsen har vært trukket fram som en suksessfaktor i arbeidet mot bostedsløshet. Norge mangler i dag en boligsosial strategi, etter at den forrige gikk ut ved nyttår. Regjeringen må vedta en ny boligsosial strategi som angir målsettinger for feltet, og hvilke virkemidler og tiltak som skal tas i bruk for å nå dem. Denne bør inneholde konkrete oppfølgingspunkter som vil sikre bedre implementering av boligsosialloven i kommunene.